

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma Salon kaupunki 2017–2020

Kaupunginvaltuusto/ 88§ 18.12.2017

SALO-BIISI

**Salosta löydät sä monta uimapaikkaa
Lehmijärvi, Vuohensaari sekä Märynrinta
Niissä voit sä viettää kesäpäiväs
Ottaa aurinkoo ja hieman pulikoida
Jos ei meininki Salon sua kiinnosta,
tos on kyltti Turkuun, sano terveisii Salosta**

**Suomalainen kaupunki Salo on
Kesäpäivä, kuin Kanarian rannalla ois
Kylmää juotavaa ja kuuma hiekkaranta
Ei vois rennompi päivä olla,
Ku voi tykkipuistossa hengailla**

**Torilla voit sä juoda aamusumpit
Syödä jäätelöö tai nauttii limonaadista
Salossa kannattaa kokeilla pitsaa
Suomen halvinta ja parhaanmakuista
Jos ei paikat sua Salon kiinnosta,
Hyppää junan kyytiin ja nauti matkasta.**

**(Nuorten yhdessä säveltämä ja sanoittama kappale,
joka kertoo Salosta asuinpaikkana)**

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	
1.1	Suunnitelman laadinta.....	4
1.2	Suunnitelman sisältö.....	4
1.3	Asukkaiden osallisuus suunnitelmatyössä.....	5
1.4	Suunnitelman taustaksi.....	5
2	Salon lasten, nuorten ja perheiden palveluja ohjaavat arvot ja strategiat.....	6
3	Lasten ja nuorten hyvinvointi ja kasvuolot Salossa.....	7
4	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja kasvuympäristön kehittäminen	
4.1	Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen.....	9
4.2	Lasten ja nuorten osallisuus ja vaikuttaminen.....	9
4.3	Lapsen näkökulma yhdyskuntasuunnittelussa.....	10
5	Kasvatuksen ja kasvun tukeminen	
5.1	Vanhemmuuden tukeminen.....	11
5.2	Neuvolan tukimuodot.....	12
5.3	Varhaiskasvatuksen tukimuodot.....	13
5.4	Ennaltaehkäisevä perhetyö.....	14
5.5	Ehkäisevä päihdetyö.....	16
5.6	Oppilas- ja opiskelijahuolto.....	16
5.7	Nuorisopalveluiden tukimuodot.....	18
5.8	Kasvatus- ja perheneuvolan tukimuodot.....	18
5.9	Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut.....	19
5.10	Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu.....	19
6	Yhteistyön järjestäminen eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä.....	20
7	Suunnitelmassa asetetut yhteiset tavoitteet ja niiden seuranta.....	22
	Lähteet.....	23

1 JOHDANTO

Salon kaupungille on laadittu aiempi Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuonna 2012. Sen voimassaolo ajoittui valtuustokaudelle 2012–2016. Tämä nyt laadittu suunnitelma noudattelee osittain aiemman suunnitelman rakennetta, mutta tarkoituksena on tuoda esille entistä vahvemmin asukkaiden; lasten, nuorten ja perheiden ääntä ja lisätä osallisuutta palvelujen kehittämisessä. Myös valtakunnalliset kehittämistavoitteet, kaupungin omat strategiset tavoitteet ja muut lapsiin ja nuoriin liittyvät suunnitelmat huomioidaan tavoitteiden asettelussa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelman piiriin on otettu kaikki alle 25 vuotiaat lapset ja nuoret.

1.1 Suunnitelman laadinta

Suunnitelmassa ja sen valmistelussa on tarkasteltu lasten ja nuorten palveluja kokonaisuutena. Eri toimialat ovat laatineet suunnitelman yhteistyönä. Suunnitelman valmistelun tueksi koottiin työryhmä, johon kutsuttiin edustajia kaupungin sosiaali- ja terveystoimesta sekä sivistystoimesta. Sosiaalityön palvelujen edustajat olivat sosiaalipalveluiden johtaja Eeva Purhonen ja perhesosiaalityön päällikkö Katri Viippo, terveyspalveluiden edustajana terveyden edistämisen koordinaattori Marita Päivärinne, lasten ja nuorten palveluista nuorisopalvelujen päällikkö Johanna Paananen, varhaiskasvatuspäällikkö Anna Karlsson ja opetuspäällikkö Inkeri Kurppa. Työryhmä on kokoontunut 9 kertaa aikavälillä 10/2015 – 9/2017. Lisäksi pyydettiin suunnitteluinsinööri Mikko Söderholmilta tietoja yhdyskuntasuunnittelusta sekä puistoihin ja lähiliikuntapaikkoihin liittyvistä asioista ja ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö Katja Marjaselta tietoja ehkäisevästä päihdetyöstä. Suunnitelmaa on käsitelty ja kommentoitu kaupungin yhteisessä LAPE-ryhmässä, jossa edustettuina ovat myös nuorison, järjestöjen ja seurakunnan edustajat. Lisäksi suunnitelma on ollut nuorisovaltuuston käsittelyssä 13.11.2017.

Kaupunginvaltuusto hyväksyy suunnitelman sekä seuraa ja arvioi sen toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Valtuuston tulee ottaa suunnitelman toteuttaminen huomioon myös kunkin vuoden talous- ja toimintasuunnitelmassa. Suunnitelman sisältö on laaja-alainen ja koskee lasten ja nuorten kasvuoloja, niiden epäkohtien ehkäisemistä, vanhemmuuden tukea sekä lasten ja nuorten palveluja. Lakisääteisen suunnitelman keskeiset painopisteet ja tavoitteet tulee sisällyttää kuntastrategiaan.

1.2 Suunnitelman sisältö

Suunnitelman tulee sisältää lastensuojelulain (13.4.2007/417) 12§:n mukaisesti sisältää suunnittelukaudelta tiedot: 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta; 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevästä toimista ja palveluista; 3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa; 4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista; 5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä; 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä 7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (30.12.2013/1287) 12§:n mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava myös

1. opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet;
2. arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta;
3. toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja opiskelijoiden varhaista tukea;
4. tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista.

Tässä suunnitelmassa esitettävän tarkastelun kautta pyritään luomaan kokonaiskuva Salon kaupungin toteuttamista lasten, nuorten ja perheiden palveluista, niiden sisällöstä, resursseista ja riittävydestä suhteessa tarpeisiin. Viimeisessä luvussa esitetään kaikkia sitovat tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2017 -2020, sekä kerrotaan niiden seurannasta ja arvioinnista.

1.3 Asukkaiden osallisuus suunnitelmatyössä

Suunnitelman laadinnan aikana Turun ammattikorkeakoulun oppilaat toteuttivat opiskeluihinsa liittyvänä projektina lasten, nuorten sekä heidän vanhempiensa kuulemisia. Opiskelijat kartoittivat erilaisten kyselyjen ja haastattelujen avulla eri-ikäisiltä lapsilta ja nuorilta, ja neuvolan ja päiväkodin kautta myös heidän vanhemmiltaan kokemuksia Salon kaupungin lasten, nuorten ja perheiden palveluista sekä asuinympäristöstä yleensä. Opiskelijat työstivät yhdessä nuortenpajan toimijoiden kanssa vastauksista myös ”Salo-biisin”, jonka sanat löytyvät suunnitelman alusta.

Kyselyiden tuloksia on avattu luvussa 3.

1.4 Suunnitelman taustaksi

Lasten ja nuorten palveluille on asetettu viime aikoina useita valtakunnallisia kehittämistavoitteita. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE on Juha Sipilän hallituksen vuoden 2015 hallitusohjelman kärkihanke, jossa lasten, nuorten ja perheiden palvelut uudistetaan asiakaslähtöisesti integroiduksi palveluiden kokonaisuudeksi maakuntien ja tulevaisuuden kuntien toimintaympäristöön. Muutosohjelmassa palveluiden painopistettä siirretään kaikille yhteisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon.

Muutosohjelma vahvistaa lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuvaa toimintakulttuuria päätöksenteossa ja palveluissa tuomalla käyttöön lapsivaikutusten arvioinnin sekä välineitä lapsilähtöiseen budjetointiin ja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja palveluiden seurantaan. Uudistuksen lähtökohtana ovat lapsen oikeudet, perheiden monimuotoisuus, lapsi- ja perhelähtöisyys sekä voimavarojen vahvistaminen. Lasten, nuorten ja vanhempien osallistuminen ja kokemusasiantuntemus kytketään tiiviisti uudistuksen suunnitteluun ja toimeenpanoon.

Muutosohjelma painottaa lasten ja perheiden matalan kynnyksen palveluiden verkostoimista perhekeskustoimintamallin mukaisesti, erityistason palveluiden asiakaslähtöistä integraatiota sekä vaativinta erityisosaamista edellyttävien palveluiden varmistamista niitä tarvitseville lapsille, nuorille ja perheille.

Kärkihankkeen tärkeänä lähtökohtana on kumppanuus valtion ja kuntien, seurakuntien, Kelan järjestöjen ja muiden yksityisten palvelutuottajien kesken. Kärkihankkeeseen toteutetaan yhteistyössä kaikkien lasten ja nuorten hyvinvoinnista vastaavien ministeriöiden kesken. Monialaiset palvelut edellyttävät verkostojohtamista, palveluekosysteemistä ajattelua sekä palvelumuotoilun osaamista. Kärkihankkeessa (ja hankkeen kuntakoikeiluissa) huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa muodostuvien maakuntien ja kuntien palveluiden yhteen sovittaminen ja koordinointi siten, että palvelut muodostavat asiakaslähtöisen kokonaisuuden

Vuoteen 2025 mennessä odotettavia LAPE-hankkeen tuloksia mitataan seuraavilla indikaattoreilla:

1. Lasten/nuorten ja vanhempien välinen vuorovaikutus on parantunut
2. Lasten ja nuorten yksinäisyys on vähentynyt
3. Jokaisella lapsella on vähintään yksi turvallinen ja pysyvä aikuissuhde
4. Kiusaaminen (varhaiskasvatuksessa ja koulussa) on vähentynyt
5. Jokaisella lapsella/nuorella on harrastus
6. Koulutuksen keskeytyminen on vähentynyt (sekä perusopetuksessa että toisen asteen koulutuksessa)
7. Lasten ja nuorten kiinnittyminen kouluun on vahvistunut
8. Lasten ja nuorten kokemus väkivalta on vähentynyt
9. Ehdollisen tuomion saaneiden, valvonnassa olevien nuorten määrä on vähentynyt.
10. Vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmien aiheuttamat haitat lapsille ovat vähentyneet
11. Vanhempien erojen aiheuttamat haitat lapsille ovat vähentyneet
12. Lasten, nuorten ja vanhempien kokemus osallisuudesta palveluissa (varhaiskasvatus, koulu, lastensuojelu, terveys- ja kuntoutuspalvelut jne.) on parantunut
13. Perheystävällisten toimintamuotojen käyttö työpaikoilla on lisääntynyt ja vanhempien kokemus työkuormitus on vähentynyt
14. Lasten, nuorten ja perheiden kokemus palvelujärjestelmän toimivuudesta on parantunut.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurannan kehittämisessä otetaan huomioon näiden indikaattorien ja etenkin lasten ja nuorten yhdenvertaisuuden edellyttämä tiedontarve. Tiedontuotantoa lisätään erityisesti alle kouluikäisten ja alakouluikäisten lasten sekä erilaisiin vähemmistöryhmiin (kuten maahanmuuttajataustaiset lapset, vammaiset lapset, sijoitetut lapset) kuuluvien lasten hyvinvoinnin ja elinolojen osalta.

2 SALON LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUJA OHJAAVAT ARVOT JA STRATEGIAT

Hyvinvointisuunnitelman laadinnassa on huomioitu Salon kaupungin strategia, jonka mukaisesti Salon kaupungin perustehtävä on kuntapalvelujen järjestäminen asukkaille niin, että Salossa on hyvä elää, asua ja yrittää. Salon strategiaa ja palveluiden järjestämistä ohjaavia arvoja ovat asiakaslähtöisyys, rohkeus, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus.

Kaupungin lähivuosien tavoitteina kuntalaisten ja palveluiden osalta ovat: Uudistuvat palvelut ja hyvinvoiva kuntalainen: Tavoitteena on uudistaa ennakkoluulottomasti

palveluja ja palveluverkkoa, edistää palveluratkaisulla kuntalaisten hyvinvointia ja alueen vetovoimaa sekä edistää kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia.

Lisäksi on hyödynnetty kaupungin muita suunnitelmia ja eri toimialojen ja osastojen tuloskortteja, joilla ohjataan strategian toteutumista. Suunnitelman tausta-aineistona on käytetty Salon hyvinvointikertomusta 2016 ja Suunnitelmaa hyvinvoinnin edistämisestä Satakunnan ja Varsinais-Suomen alueilla 2016 – 2020. Lisäksi tietoa on kerätty muista lähteistä, kuten Sotkanetistä. Huomiodut strategiat ja suunnitelmat on listattu lopussa olevaan lähdeluetteloon.

3. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA KASVUOLOT SALOSSA

Hyvinvointi on laaja ja moniulotteinen käsite. Siksi sen yksiselitteinen määrittäminen on vaikeaa ja mittaaminen monin tavoin haasteellista. Hyvinvointi syntyy ihmisten itsensä, lähiyhteisön, palvelujärjestelmän ja yhteiskuntapolitiikan yhteisenä aikaa saannoksena. Se on ihmisten itsenäistä, turvallista, terveellistä ja sosiaalista selviytymistä sekä viihtymistä omassa asuin- ja toimintaympäristössä.

Lasten hyvinvointia ilmentävät hyvä fyysinen ja psyykinen terveys, terveet elämäntavat ja riittävä perheen ja arkiyhteisöjen tuki.

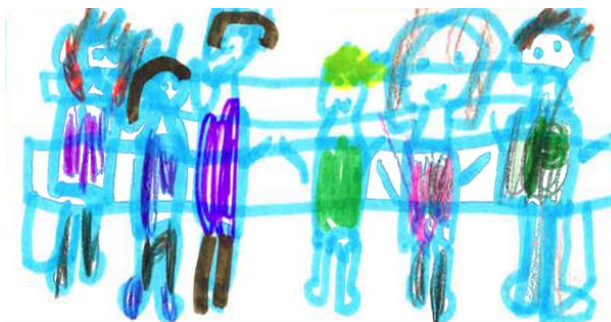
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet ovat lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden terveyserojen kaventaminen ja varhainen tukeminen, nuorten syrjäytymisen ehkäisy, työikäisten terveyserojen kaventaminen sekä ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen ja toimintakyvyn ylläpitäminen. Väestön hyvinvointia seurataan vuosittain laadittavan hyvinvointitilinpidoon sekä valtuustokausittain laadittavan hyvinvointikertomuksen avulla. Taustalla on 1.5.2011 voimaan tullut terveydenhuoltolaki (1326/2010), joka velvoittaa kuntia seuraamaan väestönsä hyvinvointia sekä raportoimaan siitä säännöllisesti.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurannan kannalta keskeistä on yläkouluissa, lukioissa ja ammattioppilaitoksissa toteutettu valtakunnallinen kouluterveyskysely, joka antaa kattavan ja luotettavan kuvan nuorten hyvinvoinnista ja terveydestä.

Terveysnäkökohtien tunnistamiseksi Salossa on käytetty IVA (ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi) -menettelyä päätöksenteon valmistelussa. Ennakkoarvioinnin (EVA) käyttöä lautakuntapäätöksissä seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Lapsivaikutusten arviointi päätöksenteossa on johdonmukaisesti aloitettu seurakuntien toimesta, ja sitä tullaan tuomaan myös osaksi kuntien päätöksentekoprosessia valtakunnallisen LAPE-hankkeen kautta.

Kansainvälisesti vertaillen suomalaiset lapset voivat keskimäärin hyvin, mutta lasten hyvinvointi eriarvoistuu ja erilaistuu. Hallituskauden tavoitteena on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja omien voimavarojen vahvistuminen. Valtaosa salolaisista lapsista ja nuorista voi hyvin. Pienen vähemmistön kohdalla on havaittavissa hyvinvointia vaarantavien tekijöiden kasaantumista sekä terveyden että hyvinvoinnin osalta. Kunnan kaikkien viranomaisten on tehtävä yhteistyötä lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä seurattava lapsen kasvua ja kehitystä.

Lasten, nuorten ja perheiden elinympäristöön, väestörakenteeseen, hyvinvointiin ja lastensuojelun tarpeeseen liittyviä kyselyn tuloksia, tilastoja ja johtopäätöksiä on koottuna vuosittain laadittavaan hyvinvointitilinpitoon ja valtuustokausittaiseen hyvinvointikertomukseen, joten niitä ei tässä erikseen toisteta. Hyvinvointikertomus löytyy: <http://www.salo.fi/sosiaalijaterveyspalvelut/terveyspalvelut/> Salon hyvinvointikertomus 2013–2016

Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat projektityönään lasten, nuorten ja heidän perheidensä kuulemisen, jota kautta on ollut tarkoitus nostaa tämän suunnitelman kohderyhmän ääni vahvasti esille.

Lasten ja nuorten haastatteluissa tuli selkeästi esille, että toimivat perhe- ja ystävyysuhteet, hyvä terveys, liikunta ja muut harrastukset sekä terveelliset elämäntavat lisäävät heidän hyvinvointiaan ja tekevät onnelliseksi. Hyvinvointia vähentäviksi tekijöiksi he mainitsivat yleisimmin kiusaamisen, ongelmat perhe- tai ystävyysuhteissa, sairastamisen, liian vähäisen unen tai muut epäterveelliset elämäntavat.

Konkreettisina elinympäristöä parantavina ja hyvinvointia lisäävinä toimenpiteinä lapset ja nuoret toivoivat mm. enemmän paikkoja joihin voi mennä, bussiliput halvemmiksi, kunnan ulkoilmakuntosaleja, rantalentiskentät parempaan kuntoon, Steissin ikärajoihin muutosta (kaikki kaverit ei pääse), Steissi auki myös lauantaisin, harrastuksia joihin on varaa. Lisäksi toiveena oli erilaisten toimintatilojen kuten PMX-radan, kiipeilyradan tai aktiviteettipuiston rakentamista.

Toiveena oli myös, ettei perusopetuksen kielipintoihin tehdä leikkauksia, paikalliseen bussiliikenteeseen saataisiin parannuksia ja että alle 18 vuotiaille olisi enemmän tapahtumia.

Alakoululaisille tehdystä kyselystä selvisi (vastaajia n.230), että vastaajista 85 %:lla oli jokin harrastus, ja että aikaa vietetään eniten kavereiden kanssa, ulkoillen, perheen parissa tai pelaten/ TV:tä katsoen.

Melkein puolet (45 %) kyselyyn vastanneista alakoululaisista haluaisi viettää enemmän aikaa omien vanhempiensa kanssa, 48 % ei osannut sanoa haluaisiko viettää enemmän aikaa vanhempiensa kanssa, ja vain 8 % ei halunnut enempää aikaa vanhempiensa kanssa. Valtaosa (91 %) vastaajista kertoi, ettei hänellä ole erityisiä huolia, kotona, koulussa tai vapaa-aikana. Loput 9 % vastaajista olivat kokeneet huolia, joita olivat mm. kiusaaminen, yksinäisyys, taloudelliset tai muut ongelmat perheessä. Vastaajista 56 %

kokivat koulussa olonsa iloiseksi ja vain reilu 1 % (3 vastausta) surulliseksi. Olonsa kotona vastaajista 78 % koki iloiseksi, ja 1,4 % (3 vastausta) surulliseksi. Iloista, onnistumisista, tai suruista ja murheista puhutaan vanhempien, ystävien isovanhempien ja sisarusten kanssa. Kuusi lasta ei puhu iloistaan kenenkään kanssa, ja suruista ja murheista 14 lasta (6 %) ei puhu kenenkään kanssa.

4. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN JA KASVUYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN

4.1 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen

Lapsi tarvitsee tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen rakkautta, hoivaa, turvaa, tunteiden jakamista, oppimista, vapaa-aikaa, leikkiä, sääntöjä ja rajoja. Lapsen tarpeiden huomioinnon vaatii puolestaan aikuisilta läsnäoloa ja aikaa, joita ei voi korvata millään muulla. Lapsen hyvään kasvuympäristöön kuuluu aikuisen läsnäolon mukanaan tuoma turvallisuus.

Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain. (Lastensuojelulaki, 2 §).

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen sisältyy kaikkien hallintokuntien perustehtäviin jossakin muodossa. Salon kaupunki on mukana useissa, asukkaiden elinympäristöä ja palveluita kehittämissä hankkeissa. Hankkeista lisätietoa löytyy: <http://www.salo.fi/kaupunkijahallinto/kehittamishankkeet/>

Salossa toteutettavat lasten ja nuorten palvelut on koottu palveluoppaaseen, joka löytyy Salon kaupungin nettisivuilta:

<http://www.salo.fi/sosiaalijaterveyspalvelut/lapsiperheidenpalvelut/>

Koska oppaassa on lueteltu hyvin kattavasti kaikki kunnalliset ja kolmannen sektorin palvelut, sitä voidaan samalla pitää koottuna esityksenä siitä, mitä kaikkia resursseja ja palveluita Salossa on saatavilla lapsen ja nuoren hyvinvoinnin edistämiseksi.

4.2 Lasten ja nuorten osallisuus ja vaikuttaminen

Lasten ja nuorten osallisuutta ja osallistumista heille tärkeiden asioiden käsittelyyn on viimeisten vuosien aikana edistetty lainsäädännön kautta. Myös koulujen uusi opetussuunnitelma (OPS 2016) korostaa nuorten osallisuutta, ja esille uutena on nostettu opetuksen sisältöön vaikuttaminen.

Salossa kaikissa peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa on hyvin toimiva oppilaskunta. Koulun kaikki oppilaat muodostavat oppilaskunnan. Oppilaskunnan hallitus suunnittelee ja toteuttaa asioita kouluviihtyvyyden edistämiseksi.

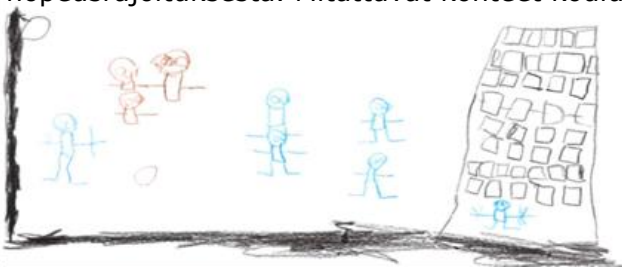
Nuorisovaltuusto on vaikuttamiskanava, jossa on mahdollisuus saada nuorten ääni oikeasti kuuluville. Valtuuston toiminta on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumatonta toimintaa, perustuu vapaaehtoisuuteen ja kiinnostukseen toimia mukana valtuustossa, 15 jäsentä. Valtuustolle valitaan oma puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kaksi sihteeriä. Valtuusto voi ottaa kantaa tärkeisiin ja ajankohtaisiin asioihin aloitteiden tekemisen kautta. Nuorisopalvelut ohjaa ja koordinoi nuorisovaltuuston toimintaa.

Lasten, nuorten ja perheiden asioissa voi vaikuttaa myös yleisten, kaikille kuntalaisille tarkoitettujen kanavien kautta. Kaupungin nettisivuilta kuntalainen voi antaa palautetta erillisen palautelomakkeen kautta tai tehdä tarvittaessa kuntalaisaloitteen kuntalaisaloite.fi palvelun kautta tai kaupungin nettisivuilla olevan lomakkeen kautta.

4.3 Lapsen näkökulma yhdyskuntasuunnittelussa

Maankäyttö- ja rakennuslaki, sekä maankäyttö- ja rakennusasetus velvoittavat alueiden maankäyttöä ja kaavoitusta suunniteltaessa arvioimaan välittömät ja välilliset vaikutukset tarpeellisissa määrin mm. ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön. Maankäytön suunnittelun osana kuuluu aina myös lasten ja nuorten olosuhteiden ja tarpeiden huomioiminen. Arvioinnin tekeminen on mahdollista tehdä myös yhteistyössä osallisten kanssa. Vaikutuksia arvioidaan mm. liikenneturvallisuuden, leikkipaikkojen, pelikenttien, koulujen ja puistojen sijoittumisen sekä lasten ympäristöjen ja koulumatkojen osalta.

Salon yhdyskuntateknisten palveluiden rakennuttamistiimi vastaa kaupungin katuverkon liikennesuunnittelusta sekä katuverkon ylläpidosta. Liikennesuunnittelussa tehdään vuosittain liikenneturvallisuutta parantavia ratkaisuja eri puolelle kaupunkia mm. kuntalaisaloitteiden toimesta sekä yleisen liikenneturvallisuuden ja kehittämisen edistämiseksi. Rakennuskohteina ovat katujen lisäksi kevyen liikenteen väylät, sekä rakenteelliset liikennettä rauhoittavat toimenpiteet kuten suojateiden keskisaarekkeet sekä hidastetöyssyt. Liikenneturvallisuutta tarkkaillaan ympäri vuoden tehtävillä liikenteen mittauksilla, jossa tutkitaan liikenteen määrää sekä ajonopeuksia eri puolella katuverkkoa. Koulujen lähiympäristöissä käytetään kesälomien päättyessä ajonopeustutkaa, joka on muistuttamassa autoilijoita osoitetusta alhaisesta nopeusrajoituksesta. Mitattavat kohteet koulujen lähiympäristöissä vaihtelevat vuosittain.

Turvallisuutta tarkastellaan lisäksi vuosittain kokoontuvissa liikenneturvallisuustyöryhmän kokouksissa, johon ottavat osaa kaupungin liikennesuunnittelun lisäksi eri tahot, kuten poliisi, Liikenneturva, ELY-keskuksen liikenneturvallisuus, Autoliitto, paikalliset autokoulun opettajat, koulukuljetusten koordinaattori sekä nuorisopalvelut. Kokouksissa käsitellään esille tulleita liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita ja kerätään toimivia ratkaisuja turvallisuuden parantamiseksi.

Vuoden 2016 lopussa valmistunut itäinen ohikulkutie on vaikuttanut positiivisesti Salon keskusta-alueeseen liikenneturvallisuuden kannalta, kun keskustan läpikulkuliikenne on rauhoittunut. Vaikutukset näkyvät etenkin jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden liikenneturvallisuuden parantumisena, ollen suora vaikutus näin myös lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Salon kaupunkikehityspalveluiden viheraluetiimi suunnittelee ja toteuttaa ylläpitämiensä leikkipaikkojen peruskorjauksia myönnettyjen määrärahojen puitteissa noin kahdesta kolmeen kohdetta vuosittain. Peruskorjattavat leikkipaikat valitaan pääsääntöisesti viheraluetiimin omien havaintojen ja arvioiden sekä käyttäjiltä saatujen toiveiden ja palautteiden perusteella. Perhepäivähoitajilta viheraluetiimi on saanut säännöllisesti

hyviä arvioita eri leikkipaikkojen parannustarpeista. Samassa yhteydessä arvioidaan lähellä olevien leikkipaikkojen käyttöaste ja kunto. Huonokuntoinen ja vähälle käytölle jäänyt leikkipaikka on voinut olla perusteltua poistaa, jos samalla alueella toisaalla olevan leikkipaikan tasoa on samalla merkittävästi parannettu. Peruskorjattujen leikkipaikkojen turvallisuus kohentuu aina merkittävästi uusien ja yleensä aikaisempia kestävämpien leikkivälineiden osalta. Valitut leikkivälineet täyttävät aina ulkoleikkivälineitä koskevat turvallisuusstandardit SFS-EN 1176. Alueiden valaistus uusitaan pääsääntöisesti peruskorjauksen yhteydessä. Samalla leikkipaikalle johtavia kulkuyhteyksiä parannetaan.

Varsinaisia uusia leikkipaikkoja on viimeisen viiden vuoden aikana perustettu kaksi. Vuonna 2012 toteutettiin Perniöön Pernänmetsän leikkipaikka ja vuonna 2015 Kirsikkapuiston leikkipaikka Viitanlaaksoon. Lisäksi tänä vuonna toteutetaan yksi uusi leikkipaikka Hirvikallion alueelle. Alueen asukkaiden toiveita on pyritty ottamaan huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa aina mahdollisuuksien mukaan. Mahdolliset asukasyhdistykset ovat olleet hyviä tahoja, kun on haettu yhteyttä asuinalueiden asukkaisiin.

Lisäksi viheraluetiimi on suunnitellut yhdessä liikuntapalveluiden kanssa muutamana viime vuotena kolmen koulun pihan peruskorjaukset. Näistä piha-alueista kaksi on muutettu ns. lähiliikuntapaikoiksi. Koulujen henkilöstö ja oppilaat ovat olleet erityisen aktiivisesti mukana ideoinnissa ja suunnittelussa. Lähiliikuntapaikat on tarkoitettu erityisesti kyseisen asuinalueen asukkaiden vapaasti käytettäväksi ilta- ja vapaa-aikoina.

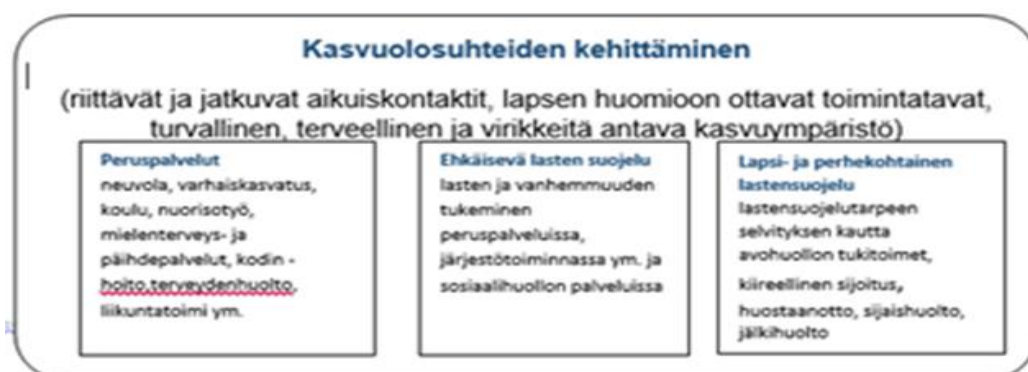
Vuonna 2013 Salon kaupungin liikuntaolosuhteiden nykytilasta tehtiin kattava selvitys, joka sisälsi myös kehittämisehdotuksia mm. eri koulujen piha-alueista. Tämän selvityksen pohjalta on tarkoitus priorisoida seuraavat koulujen pihojen peruskorjaustarpeet lähitulevaisuudessa.

5. KASVATUKSEN JA KASVUN TUKEMINEN

5.1 Vanhemmuuden tukeminen

Kaikilla kunnan viranomaisilla on velvollisuus pyrkiä tukemaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Kasvatuksen tukemisella tarkoitetaan laajasti ottaen kaikkia sellaisia eri viranomaisten yhteistyöhön perustuvia toimia, joilla pyritään tukemaan ja kehittämään lapsiperheiden ja heidän välittömän arkiympäristönsä mahdollisuuksia edistää lasten suotuisaa kasvua ja kehitystä. Lähtökohtaisena periaatteena on, että lapsia ja nuoria tuetaan ensisijaisesti heidän luonnollisissa arki- ja kehitysympäristöissään. Jokainen lapsi, nuori tai lapsiperhe voi tarvita tukea elämän eri tilanteissa eripituisia aikoja. Oikea-aikaisen tuen tarjoaminen vähentää yleensä muiden toimenpiteiden tarvetta jatkossa.

Sirpa Taskista (2007) mukailten kasvatuksen ja kasvun tuen kokonaisuutta voidaan kuvata seuraavasti.

Vanhempia tuetaan heidän kasvatustehtävässään jo kunnan peruspalvelujen piirissä. Vanhempien ja ammattilaisten välinen suhde nähdään enenevästi kasvatuskumppanuutena. Perheitä ohjataan myös kolmannen sektorin kerhoihin ym. toimintaan mukaan. Vanhemmuutta tukevat myös perheneuvolan ja perheasiainneuvottelukeskukseen työntekijät.

Kun aikuiselle annetaan sosiaali- ja terveydenhuollon, kuten päihdehuolto- ja mielenterveyspalveluja, on siinä yhteydessä otettava huomioon myös hänen huollossaan olevan lapsen hoidon ja tuen tarve. Lapsen oireillessa koko perheen kokonaistilanne on myös huomioitava. Säännöksellä korostetaan aikuispalveluiden ja lastensuojelun yhteistyön tärkeyttä sekä perhekeskeisen työskentelyn merkitystä. Velvoite perustuu sosiaalihuoltolakiin (44 §).

5.2 Neuvolan tukimuodot

Äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto muodostavat vuosien yli ulottuvan käyntien sarjan, jossa perhe, lapsi ja nuori ovat kontaktissa terveydenhuoltoon. Äitiysneuvolassa on noin 12 käyntiä, lastenneuvolassa 16, koulu- yhdeksän ja opiskelijaterveydenhuollon yksi tai kaksi käyntiä muodostavat noin 40 mahdollisuutta havainnoida ja puuttua terveydenhuollon kautta tilanteeseen. Jos työntekijät eivät viesti toisilleen tai ei ole yhteistä tavoitetta, käynnit muodostavat pirstaleisen kokonaisuuden työntekijöiden vaihtuessa.

Neuvolatoiminnan alkuaikoina terveydenhoitajien työpanos suuntautui fyysisen terveydentilan kohentamiseen. Vaurastumisen myötä nämä ongelmat ovat jääneet taka-alalle ja haasteet perheiden ja lasten kanssa ovat muuttuneet toisen tyyppisiksi. Osalla nuorista on vaikeuksia omien tunteiden hallinnan kanssa, osalla puutteita itsetunnossa matalan taitotason vuoksi ja hankalimmissa tilanteissa ongelmia on molemmilla osapuolilla. Ongelmia voi olla sekä perhe- että ystävyssuhteissa. Nämä erilaiset ongelmat ovat usein mukana nuoren ajautuessa sivuraiteille ja syrjään muiden nuorten elämänmenosta ja työelämästä.

Tuen antamisessa on oleellista kuunnella asiakasta ja perhettä herkällä korvalla. Tuen antamisessa positiivinen palaute on hankalissakin tilanteissa tärkeää ja yhteistyöverkostojen hyödyntäminen tarvittaessa. Tarvittavan tuen muoto tulee arvioida perhekohtaisesti. Terveydenhoitaja voi tukea perhettä yhden tai muutaman uusintakäynnin myötä, jossa keskitytään esille tulleen ongelman selvittämiseen ja ratkaisuun. Jos kouluterveydenhuollon käynnillä ovat vanhemmat lapsen tai nuoren mukana, voi lopuksi kysyä aikuiselta haluaako hän jutella terveydenhoitajan kanssa kahdestaan lapsen tilanteesta. Aikuinen voi hyötyä ja saada tukea kasvatustehtävänsä myös kahdenkeskisestä keskustelusta terveydenhoitajan kanssa. Koululaisen voi ohjata takaisin tunnille keskustelun ajaksi. Toisaalta tuki voi olla myös ohjaaminen muiden palveluiden äärelle.

Jotta viesti välittyisi kaikkien näiden kehitystehtävien osalta työntekijältä seuraavalle, on sovittu, että kirjaamisessa käytetään näistä eri ulottuvuuksista seuraavia käsitteitä:

Kasvun ja kehityksen akseli

Tähän akseliin sisältyy kaikki se, jota perinteisesti on terveydenhoitajan työssä seurattu erilaisia seulontamenetelmiä käyttäen. Pituus, paino, pienen lapsen puheen kehitys ynnä monet muut asiat, joiden mittaaminen ja arviointi liittyvät lapsen normaalin kasvun ja kehityksen havainnointiin.

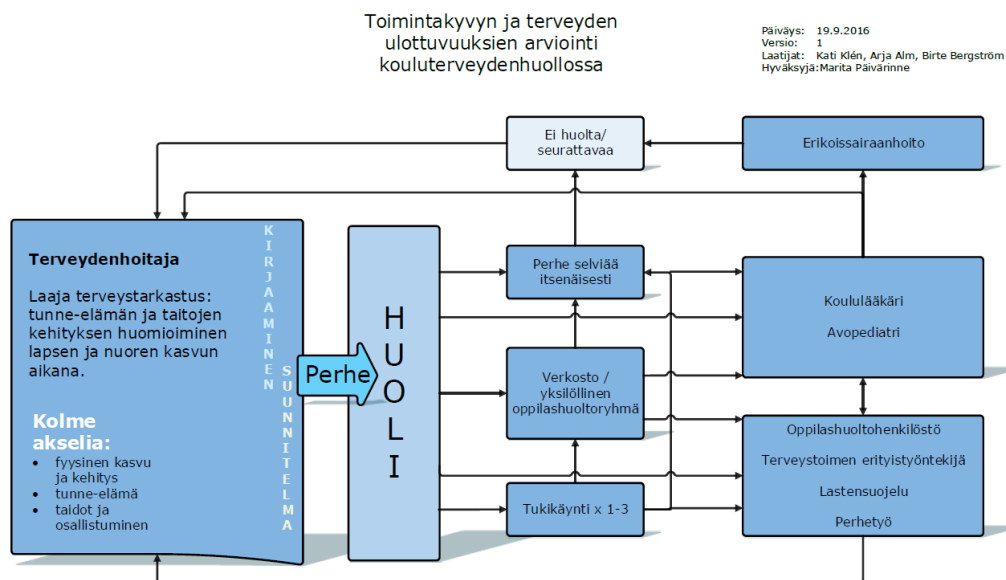
Tunne-elämän akseli

Miten äidin tunne-elämän kehittyä ja muuttuu raskauden aikana ja lapsen syntymän jälkeen? Miten lapsi selviää tunne-elämän kehitystehtävistä: varhainen vuorovaikutus vauvalla, uhmaikä, itsenäistyminen murrosiän jälkeen?

Taitojen ja osallistumisen akseli

Äitiysneuvolassa on huomio äidin ja isän elämänhallintataidoissa, koska jatkossa perheen kyky opettaa ja välittää kyseisiä taitoja kasvavalle lapselle on oleellinen asia. Myös vanhempien opiskelu ja työkuviot ovat tärkeitä. Työelämään kiinnittyminen on usein yhtäaikainen kehitystehtävä vanhemmille vanhemmuuden opettelun kanssa. Myöhemmin lapsen kehittyvät taidot ja osallistuminen perheen yhteisiin askareisiin on huomion kohteena. Monenlaiset oppimista edellyttävät taidot antavat nuorelle luottamusta omiin mahdollisuuksiin selviytyä elämässä, toisaalta arkiset taidot kotona antavat valmiuksia selviytyä itsenäisestä elämisestä omassa kodissa aikanaan ja ovat myös osa työelämävalmiuksia. Yhteenvedosta tulee seuraavan työntekijän saada ytimekäs kokonaiskuva lapsen ja nuoren tilanteesta.

Toimintakyvyn ja terveyden ulottuvuuksia kouluterveydenhuollossa voidaan kuvata ja arvioida alla olevat kuvion mukaisesti.

5.3 Varhaiskasvatuksen tukimuodot

Varhaiskasvatustalveluiden perustehtävänä on varhaiskasvatustalveluiden järjestäminen lapsiperheille niin, että lapsen on hyvä kasvaa ja oppia hyväksyvässä ja turvallisessa kasvuympäristössä. 1.8.2016 voimaan tullut varhaiskasvatustalvelulaki takaa kaikille lapsille subjektiivisen oikeuden 20h varhaiskasvatukseen viikossa.

Varhaiskasvatustalvelut muodostuvat kunnan tai yksityisen talveluntuottajan järjestämästä varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta sekä avoimista varhaiskasvatustalveluista. Varhaiskasvatusta järjestetään joko päiväkotihoidona tai perhepäivähoitona. Esiopetusta järjestetään 4 h päivässä joko päiväkodeissa tai koulun yhteydessä toimivissa esiopetusryhmissä. Lapsi osallistuu esiopetukseen vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista eli pääosin 6 – vuotiaana.

Varhaiskasvatuksessa lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsen tuen tarve havaitaan tai henkilöstöllä muuten herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Tuen suunnittelu perustuu lapsen tuntemiseen, henkilöstön ja vanhempien lapsesta tekemiin havaintoihin.

Varhaiskasvatuksen tuki on osa varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Tuen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet ja hänen kasvuunsa ja oppimiseensa liittyvät tarpeet. Tuki järjestetään osaksi lapsen päivittäistä arkea, lapsen omassa päiväkotiperhepäivähoitoryhmässä.

Salossa on sekä varhaiskasvatuksessa että esiopetuksessa käytössä kolmiportaisen tuen malli (yleinen tuki, tehostettu tuki, erityinen tuki).

Yleinen tuki on ensisijaisesti luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea, jossa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen oppimisen valmiuksien, myönteisen minäkuvan ja tekemisen ilon vahvistamiseen.

Tehostettu tuki sisältää yleisen tuen muotoja, mutta on säännöllisempää, pitkäkestoisempaa ja yksilöllisempää.

Erytinen tuki perustuu lapsen yksilölliseen suunnitelmaan ja on laajaa, pitkäkestoista ja sisältää useita eri tuen menetelmiä.

Varhaiskasvatuksessa lapselle annettava tuki voi sisältää pedagogisia, rakenteellisia ja lapsen hyvinvointia tukevia muita järjestelyjä. Pedagogisia järjestelyjä ovat mm. varhaiskasvatuksen erityisopettajan/konsultoivan varhaiskasvatuksen erityisopettajan jaksottainen tuki tai lapsikohtainen ohjaaminen, tulkitsemispalvelut, kuvakommunikaation käyttö, tukiviittomien käyttö, pienryhmätoiminta, erilaiset apuvälineet ja tv-välineet. Rakenteellisia järjestelyjä ovat mm. ryhmän pienennys ja henkilöstön mitoittamiseen ja rakenteeseen liittyvät järjestelyt. Hyvinvointia tukevia muita järjestelyjä voivat olla mm. sote-asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio. Lapsen tarvitsema tuki, toimenpiteet, menetelmät ja vastuuhenkilöt kirjataan lapsen tuen suunnitelmiin (vasu, eops, hojks), joita arvioidaan vähintään kerran vuodessa. Suunnitelman laadinnasta ja arvioinnista vastaa lastentarhanopettaja/varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhdessä muun henkilöstön ja huoltajan kanssa.

Salon varhaiskasvatuksessa työskentelee konsultoivia varhaiskasvatuksen erityisopettajia, jotka ovat jakautuneet alueellisesti koko Salon alueelle toimien yhteistyössä päivähoiton henkilöstön ja huoltajien kanssa. Lisäksi integroiduissa erityisryhmissä työskentelee varhaiskasvatuksen erityisopettaja. S2 lastentarhanopettajat (suomi toisena kielenä) työskentelevät ryhmissä, joissa on monikulttuuristen perheiden lapsia sekä konsultoivat myös ko. ryhmien henkilökuntaa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ohjaa tarvittaessa lapsen ja huoltajan varhaiskasvatuksen ulkopuolisten tukitoimien piiriin, joita Salossa ovat esim. lapsiperheiden kotipalvelu, neuvolan perhetyö, lapsiperheiden sosiaalipalvelut sekä kasvatus- ja perheneuvola. Avoimen päiväkodin ryhmät ja leikkikoulut ovat huoltajille ns. matalan kynnyksen paikkoja tulla varhaiskasvatuspalveluiden piiriin, jossa lapsi saa kokemusta vertaisryhmässä toimimisesta ja vastaavasti huoltajat vertaistukea omaan vanhemmuuteensa ja jossa myös lapsen tuen tarpeen havaitseminen ja arvioiminen mahdollistuu.

5.4 Ennaltaehkäisevä perhetyö

Ennaltaehkäisevän perhetyön tavoitteena on edistää koko perheen hyvinvointia ja vaikuttaa lasten myönteiseen kasvuun ja kehitykseen ennen kuin ongelmat muuttuvat pysyviksi tai kasautuvat. Tähän pyritään vahvistamalla vanhempien voimavaroja ja osallisuutta kohtaamalla ja tukemalla heitä. Panostamalla oikea-aikaiseen ennaltaehkäisevään perhetyöhön vähennetään korjaavan lastensuojelun toimenpiteitä ja kustannuksia. Ennaltaehkäisevää perhetyötä toteutetaan lapsiperheille perhetyön ja kotipalvelun kautta. Tavoitteena on antaa apua ja tukea riittävän varhaisessa vaiheessa oikea-aikaisesti, ja tätä kautta ehkäistä pidempiaikaista palveluiden tarvetta.

Varhainen perhetyö

Varhaisen perhetyön tavoitteena on tukea arjessa jaksamista ja itsenäistä selviytymistä kannustamalla vanhempia olemaan vastuullisia ja aktiivisia toimijoita ongelmien ratkaisemisessa. Perhetyön lähtökohtana ovat perheen tarpeet, toiveet, yksilöllisyys sekä ainutkertaisuus ja sen tarkoituksena on huomioida koko perhe. Yksilölliset tavoitteet määritellään jokaisen perheen kanssa erikseen ja keskitytään siihen mikä on kunkin perheen hyvinvoinnille tärkeää ja hyödyllistä.

Perhetyö on vuorovaikutuksellista työtä, jossa korostuvat avoimuus, rehellisyys ja luottamuksellisuus. Sen avulla pyritään tukemaan vanhemmuutta sekä edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia vähentämällä kehitys- ja terveysriskejä. Vastuu lapsen kasvatuksesta, terveydestä ja hyvinvoinnista on vanhemmilla, mutta vanhemmilla on mahdollisuus saada tukea tähän vastuulliseen tehtävään. Vanhempia tukemalla kyetään vaikuttamaan positiivisesti koko perheen hyvinvointiin.

Ennaltaehkäisevän perhetyön tarkoituksena on tarjota perheille tukea niin normaaliin arkeen kuin äkillisiin muutoksiin ja kriiseihin sekä säilyttää perheen hyvinvointi ja auttaa heitä löytämään omat voimavaransa haastavassa elämäntilanteessa. Ennaltaehkäisevä perhetyö toteutuu parhaiten, kun ongelmat ovat pieniä, niihin puututaan niiden varhaisessa vaiheessa ja tuen saaminen on oikea-aikaista.

Työskentelyssä otetaan huomioon vanhemmuus, parisuhde ja kasvatus ja siinä on keskeistä varhainen tukeminen ja varhainen puuttuminen. Ei oikeastaan ole sellaista elämänaluetta, joka ei jotenkin kuuluisi perhetyöhön. Perheet ohjautuvat perhetyöntekijälle ja perheohjaajalle äitiys- ja lastenneuvolasta, päivähoidosta ja alkuopetuksesta sekä perhe itse voi ottaa yhteyttä. Palvelu on maksutonta.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelu ja sen sisältö kohdistuvat lapsiperheiden arkeen ja arjen sujuvuuteen. Lapsiperheiden kotipalvelun sisältö on määritetty sosiaalihuoltolaissa, sen painopisteenä on aiempaa selkeämmin asiakkaan oman toimintakyvyn ylläpitäminen ja asiakkaan tukeminen jokapäiväisissä arjen toiminnoissa. Lapsiperheiden kotipalvelu ovat tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräaikaista yhdessä perheen ja yhteistyötahojen kanssa tehtävää vanhemmuuden sekä arjessa selviytymisen tukemista. Oleellista kotipalvelun sisällössä on se, että se rakennetaan vastaamaan asiakkaan tai perheen avun ja tuen tarvetta.

Lapsiperheiden kotipalvelun tavoitteena on auttaa perhettä selviämään omin avuin ja tukea perheen omia voimavaroja. Tähän pyritään paitsi opastamalla perhettä lasten- ja kodinhoidossa myös vahvistamalla arjen hallintaa, kotipalvelun sisällöstä sovitaan yhdessä perheen kanssa. Apua tarvitaan lastenhoitoon silloin, kun vanhemmalla on tarve päästä hoitamaan asiointikäyntejä ilman lapsia tai omat voimavarat ovat loppu väsymyksen tai sairauden johdosta. Helpottaakseen arkea kotipalvelun pitää sisällöllisesti vastata asiakkaan tarpeeseen ja viedä arkea eteenpäin. Siksi kotipalvelun sisällön tulee olla joustava ja tilannekohtainen ja kokonaisvaltaisella otteella vastata asiakkaan tarpeeseen.

Lapsiperheiden kotipalvelu on tarkoitettu lapsiperheille esimerkiksi seuraavissa tilanteissa: raskauteen ja vauvan hoitoon liittyvät vaikeudet, monikkoperhe, äkillinen elämäntilanteen muutos tai kriisi, yhtäkkinen vanhemman väsymys ja uupumus, vanhemman tai sisaruksen hoito- tai terapiakäynnit, tai muu vaikea elämäntilanne. Lapsiperheiden kotipalvelu on maksutonta palvelua.

5.5 Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä kattaa alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentämisen. Lain mukaan ehkäisevä päihdetyö perustuu yhteistyöhön, päihteiden käytön ja siitä aiheutuvien haittojen seurantaan, käytettävissä olevaan tieteelliseen näyttöön ja hyviin käytäntöihin. Kysynnän vähentämisen rinnalle on nostettu saatavuuden rajoittaminen muun muassa yhteistyössä paikallisten elinkeinotoimijoiden kanssa.

Salon kaupungin ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa huomioidaan laaja-alaisesti kaikki ikäryhmät ja sen tavoitteena on kaikenikäisten asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.

Lasten ja nuorten kohdalla ehkäisevän päihdetyön painopistealueita ovat:

- Alkoholilain, tupakkalain ja rahapelitoimintaa säätelevän lain toteutuminen paikallisesti (Pakka-toiminta)
- Tiedotus ja asennevaikuttaminen
- Itsetunnon ja elämänhallinnan vahvistamiseen tähtäävät keinot
- Vanhemmuuden tukeminen
- Puheeksi otto ja varhainen puuttuminen

5.6 Oppilas- ja opiskelijahuolto

Opiskeluhuollon tavoitteet ja keskeiset periaatteet

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan/opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Tavoitteena on opiskeluhuollon avulla taata oppilaalle/opiskelijalle riittävä oppilashuollollinen oppimisen ja koulunkäynnin tuki.

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Lisäksi oppilailla/opiskelijalla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon. Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan/opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa.

Opiskeluhuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen/opiskelijaan ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Opiskeluhuoltotyössä otetaan aina huomioon oppilaan/opiskelijan edun ensisijaisuus.

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevia opiskeluhuoltopalveluista, avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta

Salon opiskeluhuollon resurssit jaetaan lukuvuosittain. Psykologi- ja kuraattoriresurssit jaetaan mahdollisimman tasaisesti eri koulujen välillä. Esi- ja perusopetuksen käytettävissä on neljä koulupsykologia ja viisi koulukuraattoria. Yhdellä työntekijällä on 1200 -1500 oppilasta kouluissa vastuualueellaan. Esiopetuksessa olevat lapset käyttävät neuvolan terveydenhoitajan palveluita. Tämän perusopetuksen oppilasmäärän lisäksi työkenttään kuuluvat myös esiopetuksen piiriin kuuluvat noin 570 lasta. Jokaiselle koululla on oma nimetty kouluterveydenhoitaja. Esi- ja perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelmiin on kirjattu vuosittainen nivelvaihtotyö oppilaiden siirtymiin liittyen. Lukiokoulutuksen opiskelijoiden opiskeluhuollossa työskentelee toisella asteella kaksi kuraattoria ja psykologi sekä terveydenhoitajia.

Oppilailla/opiskelijoilla on opetushenkilöstön kokemuksen mukaan lisääntyntä henkistä pahoinvointia ja aikuisen tuen tarpeen koetaan kasvaneen. Salon opiskeluhuollon henkilöstöön tarvittaisiin lisäystä kahden työparin verran. Työparilla tarkoitetaan koulupsykologia ja -kuraattoria. Näiden kahden työparin panosta suunnattaisiin esiopetukseen ja toiselle asteelle, jolloin nykyisten työntekijöiden työpanosta vapautuisi perusopetuksen käyttöön.

Salossa on aloitettu vuonna 2016 avopediatritoiminta, jota kautta koulujen ja koulupsykologioiden on mahdollista konsultoida avopediatria. Opiskeluhuollossa tarvitaan lääkärin arviota oppilaiden mahdollisesta tarpeesta tutkimuksiin tai hoitoon ohjaamisessa. Avopediatrin työpanoksen arvioidaan olevan tarpeellinen resurssi opiskeluhuollossa hoidontarpeen arvioinnin kehittämiseksi.

Salon perusopetuksessa on noin 130 ohjaajaa. Jokaiseen erityisopetuksen ryhmään on sijoitettu vähintään yksi koulunkäyntiohjaaja. Myös jokaisessa kouluyksikössä on vähintään yksi koulunkäyntiohjaaja. Ohjaajaresurssi jaetaan kouluille vuosittain koulun oppilasmäärän ja oppilaiden tuen tarpeen mukaisesti.

Oppilaalla on oikeus tarvittaessa tukiopetukseen ja sitä annetaan opettajan päätöksellä. Oppilaalla on myös oikeus osa- tai kokoaikaiseen erityisopetukseen tarvittaessa. Salon perusopetuksen oppilaista on noin 12 % erityisellä tuella. Erityisopetuksen resurssi on pääosin riittävä, mutta se ei jakaudu tasaisesti eri alueiden välillä. Erityisopetuksen resurssi jaetaan alueellisiin ja keskitettyihin palveluihin. Esiopetuksessa tehostetun ja erityisen tuen piiriin kuuluvia lapsia on noin 14 %.

Toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja oppilaiden / opiskelijoiden varhaista tukea

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan koulun toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteuttavat kaikki oppilashuollon toimijat. Kaikkien kouluissa oppilaiden kanssa työskentelevien sekä oppilashuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä oppilaiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Koulujen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

Jokaisessa koulussa toimii yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä. Ryhmän toiminnan tavoitteena on kehittää koulun toimintakulttuuria ja keskittyä yhteisöllisen hyvinvoinnin lisäämiseen. Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän tehtävänä on myös pyrkiä kehittämään ennaltaehkäiseviä interventioita koulun tarpeisiin. Lukuvuoden alkaessa esimerkiksi suunnitellaan välituntitoiminta turvalliseksi ja oppilaiden sosiaalisia taitoja edistäväksi.

Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen, seuranta ja laadunarviointi

Opiskeluhoitosuunnitelmia (esi- perus- ja lukiokoulutuksen suunnitelmat) arvioidaan vuosittain opiskeluhuollon ohjausryhmässä. Esiopetuksen oppilashuollon ohjausryhmä vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Palaute yksiköistä kerätään vuosittain ja käsitellään ohjausryhmässä. Yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä.

Koulun toimintasuunnitelmassa kuvataan opiskeluhoito- ja oppilashuoltosuunnitelman arviointi. Rehtori (tai vararehtori, mikäli hän vastaa yhteisöllisestä opiskeluhoitosta) vastaa koulukohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumisen arvioinnista. Arvioinnin tulosten

perusteella opiskeluhuollon toimintatapoja kehitetään tarvittaessa. Rehtori raportoi opiskeluhuollon toiminnan arvioinnista lukuvuoden päättyessä koulun toimintasuunnitelman raportoinnin yhteydessä. Rehtori ottaa arvioinnissaan huomioon opiskeluhuoltohenkilöstön, koulun henkilöstön, huoltajien ja oppilaiden / opiskelijoiden mielipiteet.

Koulun terveydellisten olojen tarkastukset

Koulun terveydellisten olojen tarkastuksissa noudatetaan THL:n antamaa ohjeistusta oppaassa: "Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos". Syksyllä 2017 ohjeistuksen mukaan toimimista pilotoidaan ja vuoden 2018 aikana siirrytään uuteen toimintamalliin, jonka mukaan tarkastukset toteutetaan kolmen vuoden välein.

5.7 Nuorisopalveluiden tukimuodot

Salon nuorisopalvelut vastaavat paikallisesti nuorisolain toteuttamisesta ja nuorisotyön kehittämisestä. Lain tavoitteena on:

- 1) edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa;
- 2) tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista;
- 3) tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa;
- 4) edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista; sekä
- 5) parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat:

- 1) yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys;
- 2) kestävä kehitys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen;
- 3) monialainen yhteistyö

Nuorisopalvelujen avointen palvelujen tarkoituksena on rakentaa mahdollisuuksia mielekkääseen vapaa-aikaan. Toimintaympäristöinä ovat mm. nuorisotilat, tapahtumat, oppilaitokset ja leirit.

Erytisnuorisotyön tavoitteena on tukea nuorten yhteisöllisyyttä ja yksilöllistä kasvua auttamalla häntä omien voimavarojen tunnistamisessa, mielenterveyden edistämisessä, oman identiteetin vahvistamisessa sekä elämänhallinnan taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämisessä.

Etsivän työn ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut.

Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on ehkäistä nuorta syrjäytymästä yhteiskunnasta, edistää nuoren elämänhallintaan liittyviä asioita, ohjata häntä koulutukseen ja auttaa häntä löytämään polkuja työelämään.

Nuorisopalvelut tiedottavat ajankohtaisesta toiminnastaan mm. nettisivujen kautta:

<http://nuortensalo.fi/>

5.8 Kasvatus- ja perheneuvolan tukimuodot

Kasvatus- ja perheneuvonta on matalan kynnyksen kohdennettua palvelua, jonne tullaan oma- aloitteisesti ajanvarauksen kautta tai yhteistyötahojen ohjaamana, lähetettä ei tarvita. Asiakkuus perheneuvolassa perustuu vapaaehtoisuuteen, avoimuuteen ja luottamuksellisuuteen. Kasvatus- ja perheneuvonnan palvelut määritellään Sosiaalihuoltolaissa (26§). Palvelut on suunnattu salolaisille 0-16-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen. Kasvatus- ja perheneuvontaan sisältyy myös yhteistyö ja asiantuntija-avun antaminen muille lasten ja perheiden kanssa työskenteleville tahoille.

Perheneuvonnan tavoitteena on vanhemmuuden-, perheen vuorovaikutuksen sekä lapsen yksilöllisen kasvun ja myönteisen kehityksen tukeminen. Toimivan vuorovaikutuksen, keskinäisen kommunikoinnin parantuminen, ymmärryksen lisääminen sekä perheen voimavarojen löytäminen on työskentelyn keskeinen tavoite, jossa kaikkien perheenjäsenten näkemykset huomioidaan. Työskentelyote on perhekeskeinen.

Kahden kartoitusajan jälkeen jatkotyöskentely voi tapahtua perheen eri kokonpanoissa ja sisältää tutkimusta- tai hoitoa, joka räätälöidään perheiden tarpeiden mukaisesti laadullisesti, moniammatillisesti ja tavoitteellisesti. Jatkotyöskentelyyn ei pystytä vastaamaan oikea-aikaisesti, vaan perheet joutuvat odottamaan työskentelyjaksoa.

Kasvatus- ja perheneuvontaa toteutetaan moniammatillisesti sosiaalityön, psykologian ja konsultoivan lastenpsykiatrin yhteistyönä sekä tarpeen mukaan muiden asiantuntijoiden kanssa. Kasvatus- ja perheneuvolassa työskennellään useilla rajapinnoilla peruspalveluista erikoissairaanhoidon.

5.9 Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut

Vuonna 2015 uudistuneen sosiaalihuoltolain hengen mukaisesti lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen pyritään laatimaan ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukainen palvelusuunnitelma ja siihen sisältyvät tukipalvelut. Tarvittavat tuet voivat olla laajasti katsoen erilaisia ehkäiseviä ja peruspalveluihin kuuluvia tukia. Sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita myöntää ja koordinoi aikuissosiaalityön palvelut. Tällaisia tukitoimia voivat olla mm. perhetyö, sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, asumis- tai laitospalvelut, liikkumista tukevat palvelut, päihde- ja mielenterveystyö, kasvatus- ja perheneuvonta, lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvonta ja muut tarvittavat sosiaalipalvelut. Ennaltaehkäisevää perhetyötä (varhainen perhetyö, kotipalvelu) myönnetään terveyspalveluiden puolelta (kts. luku 4.4.). Sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden resursointi ja järjestäminen ovat Salossa vielä riittämättömät. Vuoden 2018 aikana on tavoitteena saada sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut toimivimmiksi niin, että paine lastensuojelun piiriin pienenesi.

Mikäli sosiaalihuoltolain mukaiset tukitoimet todetaan riittämättömiksi, tai lapsi, nuori tai perhe ei ole ota tarjottuja palveluita vastaan, ja lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä, tai lapsi itse käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään, siirretään lapsen tai nuoren asiakkuus lastensuojeluun.

5.10 Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Salon kaupungissa varsinainen lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu on jaettu eri osa-alueisiin. Lastensuojeluilmoitukset ja muut lapsesta tai nuoresta laaditut yhteydenotot (sosiaalihuoltolaki) ohjautuvat sosiaalipalveluiden Sointu-tiimiin, jossa palvelutarpeita ja mahdollista lastensuojelupalveluiden tarpeen arviointia laaditaan moniammatillisesti. Tarvittaessa lapsen tai nuoren tilanteen arvioinnin lisäksi arvioidaan myös vanhempien tuen tarpeita ja ohjataan tarvittaviin palveluihin.

Lastensuojelun asiakkuus alkaa myös silloin, kun lastensuojeluasian vireille tulon johdosta ryhdytään kiireellisiin toimiin lapsen terveyden ja kehityksen turvaamiseksi tai kun lapselle tai hänen perheelleen muutoin annetaan lastensuojelulaissa tarkoitettuja palveluja ennen palvelutarpeen arvioinnin valmistumista. Lastensuojelussa voidaan edellä mainittujen sosiaalihuoltolain mukaan myönnettävien palveluiden lisäksi myöntää tukitoimia mm. tehostettua perhetyötä, tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteen

selvittämiseen, perhekuntoutusta, lapsen taloudellista ja muuta tukemista koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä sekä muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia. Palveluista ja tukitoimista päättää sosiaalityöntekijä.

Salon kaupungissa lastensuojelu jakautuu avohuoltoon sekä sijais- ja jälkihuoltoon, jossa molemmissa tehtävissä on omat työntekijänsä. Lisäksi Salon kaupungilla on Paavolan perhetukikeskus, johon voidaan sijoittaa kiireellisessä sijoitustilanteessa olevia lapsia tai nuoria, tai lyhytaikaisena avohuollon tukitoimena tarjota laitoshuoltopaikkaa. Osastolla on yhteensä seitsemän paikkaa. Paavolassa sijaitsee myös kahden perheen yhtä aikaisen laitosperehekuntoutuksen mahdollistava perhekuntoutusyksikkö ja yksi itsenäistyvän nuoren asunto.

Suunnitelmakauden tärkeitä tavoitteita lastensuojelun kannalta on, että tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria sekä heidän perheitään voitaisiin auttaa oikea-aikaisesti ja entistä varhaisemmassa vaiheessa, jolloin tarve lastensuojelun toimenpiteille vähenisi. Samalla on tarkoituksena, että lastensuojelun avohuollossa tehdään laajamittainen asiakassegmentointi ja siirretään sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla tuettavissa olevat lapset ja nuoret yleisen sosiaalihuollon piiriin. Avohuolto on myös mukana LAPE-muutosohjelman mukaisessa systeemisen mallin pilotoinnissa, jota kautta avohuollon toimintatapoja saadaan asiakkaan kannalta vaikuttavammaksi ja intensiivisemmiksi ja työntekijöiden kannalta työ mielekkäämmäksi.

6 YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN ERI VIRANOMAISTEN SEKÄ LAPSILLE JA NUORILLE PALVELUJA TUOTTAVIEN YHTEISÖJEN JA LAITOSTEN VÄLILLÄ

Salon kaupungissa on tehty pitkään yhteistyötä erilaisten yhdistysten kanssa. Salolainen yhdistystoiminta on erittäin vilkasta. Sen lisäksi että yhdistykset mahdollistavat monipuolista harrastus-, virkistys- ja muuta toimintaa, ne täydentävät kaupungin palvelutoimintaa. Kaupunki tukee yhdistyksiä avustuksin ja tarjoaa tiloja kokoontumisia varten.

Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry:n Linkki-toiminta syntyi tarpeesta saada aikaan järjestölähtöiseen auttamistyöhön pohjautuva ”Murkkuneuvola”, josta saa varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä apua, tukea ja tietoa murrosikäisen nuoren kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseen. RAY myönsi toimintamallin kehittämiseen projektirahoitusta vuosille 2011–2015 ja vuonna 2016 Linkki-toiminta sai RAY:ltä pysyväisluonteisen, kohdennetun toiminta-avustuksen (v. 2017 Veikkaus). Linkki-toiminnan kehittämistyön juuret ovat tukevasti käytännön työn kentällä, sen ajankohtaisissa ja alueellisissa haasteissa. Toimintaa on alusta asti kehitetty ja toteutettu tiiviissä yhteistyössä jäsenjärjestöjen ja yhteistyökuntien kesken. Myös nuorilta ja vanhemmilta saatu palaute on ohjannut toiminnan suuntaa ja sisältöä. Vuonna 2017 Turussa Perhetalo Heidekenillä toimiva Linkki on vakiintunut luontevaksi ja luotetuksi kunnallisen ja kolmannen sektorin ammattilaisten yhteistyökumppaniksi. Linkki-toiminnan kautta voi saada sekä tietoa että apua verkossa, puhelimitse, mutta myös kasvokkain ja ryhmätoiminnan kautta.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri, Salon MLL:n paikallisyhdistykset ja Salon kaupunki ovat tehneet yhteistyötä lapsiperheiden ehkäisevän tuen ja vapaaehtoistyön vahvistamiseksi kaupungin alueella vuodesta 2015. MLL:n Salon paikallisyhdistysten ehkäisevä perhekeskustyö on entistä suunnitelmallisemmin kytketty osaksi kaupungin lapsiperhepalveluita. MLL:n paikallisyhdistysten rooli on erityisesti vanhempien vertaistuen antaja ja lasten harrastustoiminnan mahdollistaja. MLL:n V-S piirin rooli on lisätä yhdistysten välistä ja kaupungin kanssa tehtävää yhteistyötä. Kaupunki tulee toimintaa taloudellisesti, joten

paikallisyhdistykset saavat toimintaansa ammatillisen ohjauksen ja apua vapaaehtoisten rekrytointiin.

Salon ja Kemiönsaaren lastenkulttuuritoimijoiden Tilkkutäkki-verkosto kokoontuu vuosittain. Lasten Tilkkutäkki-verkkosivusto (www.lastentilkkutakki.fi) on tehty Salon kansalaisopiston, Kemiönsaaren kulttuuripalveluiden ja Aurinkoinen tulevaisuus Ry:n toimesta. Sivustolta löytyy Kemiönsaaren ja Salon lastenkulttuuritoimijoita sekä kärkihankkeena toteutettujen taidepajojen antia (OKM, lastenkulttuurin saavuttavuuden parantaminen). Toimijat voivat edelleen ilmoittautua mukaan. Nettisivusto on kolmannen sektorin kädenojennus yhteistyön lujittamiseksi ja jaetun asiantuntijuuden toimintakulttuurin luomiseksi, jotta lasten ja nuorten oma kulttuuri näkyy, kuuluu ja vaikuttaa. Salon kaupunki ei pysty tällä hetkellä resursoimaan toimintaan, vaikka tavoitteena olisi, että asiaan saataisiin panostusta.

Seurakunnan ja kaupungin välinen yhteistyö lasten hyväksi näkyy selkeästi eri toiminnoissa. Salon Ev. Lut. seurakunta tarjoaa palveluksiaan kouluille koulukohtaisesti sovittavin muodoin. Yleisimpiä yhteistyömuotoja ovat siirtymäkausien ryhmäyttämiset (7. luokat, Ammattiopisto ja lukio), eri teemoihin liittyvät luokkavierailut ylä- ja alakouluissa, leirikoulut ja retket. Kouluille ja oppilaitoksille on sovittu "nimikkopapit" esim. katastrofien ja vaikeitten tilanteitten varalle. Lisäksi yhteistyötä tehdään mm. mentoroinnin kautta päivähoiton ja koululaisten iltapäivätoiminnan kanssa. Myös nukketeatteri Saara vieraillee välillä alakouluissa. Deep talk- yhteisen kielen oppimisen menetelmä- palvelee kouluyhteistyötä mahdollisuuksien mukaan.

Salon kaupunki tarjoaa lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimiville yhdistyksille kokoontumistiloja avoimen päiväkodin tiloista ilta-aikaisiin kokoontumistarpeisiin. Avoimeen päiväkotiin ja yhdistykseen liittyvää perhekeskustoimintaa on tarkoitus kehittää siten, että myös kaupungin sosiaalitoimen työntekijät olisivat tarvittaessa tiiviimmin mukana toiminnassa, esim. infokäyntien muodossa.

Kaupungin kautta on koordinoitu ja jaettu vuosittain jouluavustuksia vähävaraisille lapsiperheille. Jaettavat avustukset ovat tulleet yhdistysten, liikuntaseurojen ja yrittäjien kautta. Tätä yhteistoimintaa on jatkossa tarkoituksena kehittää edelleen yhteistyössä yhdistysten ja seurakunnan kanssa.

Salon kaupungin eri toiminnoissa kokoontuu useita eri viranomaistahoja yhteen kokoavia verkostoja. Tavoitteena on pitää hallintorajojen yli tapahtuva yhteistyö luontevana ja yhteistyökumppanit ajan tasalla yhteisistä asioista. Kokoontumisia pidetään esim. kasvatus- ja perheneuvolan, lasten ja nuorten psykiatrian, lastensuojelun ja poliisin kesken.

Lastensuojelulain (417/2007) 14 §:n mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista tai muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelua koskevan päätöksenteon tueksi. Salossa on toiminut vuodesta 2008 saakka tällainen moniammatillinen lastensuojelun asiantuntijatyöryhmä, johon on nimetty eri yhteistyötahojen edustajia.

7. SUUNNITELMASSA ASETETUT YHTEISET TAVOITTEET JA NIIDEN SEURANTA

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelun myötä suunnittelukaudelle asetetuiksi ja edistettäväksi tavoitteiksi nousivat:

Tavoite	Toimenpide	Aikataulu	Arviointi/Vastuutaho
Asiakkaiden tarpeita vastaavat palvelut	Perhekeskus -toimintamallin toteuttaminen ja jalkauttaminen Ehkäisevien palveluiden vanhemmuuden tuen jatkuva vahvistaminen Kolmannen sektorin keskinäisen ja kolmannen sektorin ja kaupungin yhteistyön edelleen kehittäminen ja tiivistäminen	Suunnittelu 2017–2018 Toteuttaminen 2019 →	Moniammatilliset ja monitoimijaiset verkostot toiminnassa/ Hyvinvointipalvelut
Salon kaupunki on lapsiperheelle terveellinen ja turvallinen kasvuympäristö	Yhteisöllisten toimintamallien kehittäminen lasten ja nuorten kehitysyhteisöjen kesken (varhaiskasvatus, koulut, nuorisopalvelut, kolmas sektori)	2017–2020	Varhaiskasvatuksen asiakastyytyväisyyskyselyt, auditointi Perusopetuksen hyvinvointikyselyt, kouluterveyskyselyt Nuorisopalveluiden Sovarikyselyt, auditointi, asiakastyytyväisyyskyselyt
Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden huomioiminen	Osallistavan mallin luominen, jolla mahdollistetaan lasten, nuorten ja perheiden osallisuus päätöksenteon valmistelussa	2017–2020	LAVA:n käyttöönotto Asiakasraadit/Kokemusasiantuntijuus Nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien kannanotot/Hyvinvointipalvelut

Taulukossa esitellyt kokonaisuudet ovat laajoja, ja vaativat kaikkien Salon kaupungissa lasten, nuorten ja perheiden kanssa työtä tekevien toimijoiden sitoutumista asetettujen tavoitteiden edistämiseen.

Tavoitteiden etenemistä työstetään ja seurataan Salon kaupungin LAPE-työryhmässä. Lisäksi tavoitteiden etenemisestä raportoidaan valtuustolle nelivuotiskauden puolivälissä.

Lähteet:

- Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2016. Salon kaupunki.
(<http://www.salo.fi/sosiaalijaterveyspalvelut/mielenterveysjapaihdepalvelut/paihdepalvelut/> Lisätietoa)
- Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma STM; Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:29
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Lasten piirustuksia yhdessä olemisesta (Salon kaupungin varhaiskasvatus 2017)
- Linkkitoiminta. <https://linkkitoiminta.fi/>
- Maankäyttö- ja rakennusasetus (899/1999)
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- OPS 2016: Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen. Opetushallitus.
- Salon hyvinvointikertomus vuosilta 2013–2016 ja suunnitelma vuosille 2017–2020. Salon kaupungin terveyden edistämisen työryhmä.
- Salon kaupungin perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelma. Salon kaupunki. Lasten ja nuorten palvelut 2014.
- Salon kaupungin lukiokoulutuksen opiskeluhuoltosuunnitelma. Salon kaupunki. Lasten ja nuorten palvelut 2014.
- Salon kaupungin strategia vuosille 2016–2019. Salon kaupunki (16.11.2015)
- Salon kaupunki (2017): Salon kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelma
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä Satakunnan ja Varsinais-Suomen alueilla 2016 - 2020
- Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos.
<https://www.julkari.fi/handle/10024/126936>
- Terveydenhuoltolaki (1326/2010)
- Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma. Salon kaupunki